

АНОТАЦІЯ

Чепурка О. Ю. Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка. – Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне 2023 рік.

У дисертації вперше здійснено теоретичне узагальнення та наукове вирішення проблеми формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін. Розглянуто провідні наукові підходи до проблеми дослідження у сукупності двох рівнів: загальнонаукового (холістичний і гуманістичний підходи) та конкретно-наукового (компетентнісний, аксіологічний та діяльнісний підходи).

Представлено результати категорійно-поняттєвого аналізу проблеми дослідження: аналіз базових понять дослідження («збереження здоров'я», «компетентність», «професійна компетентність», «здоров'язбережувальна компетентність», «бакалаври фізіотерапії», «фахові дисципліни»); визначення професійної компетентності майбутнього фахівця-фізіотерапевта як комплексу професійних знань, вмінь та навичок професійної діяльності в галузі фізіотерапії, а також особистісних і професійних характеристик, що уможлиблюють ефективне виконання фахівцем-фізіотерапевтом своїх професійних обов'язків, забезпечують його професійне зростання та самореалізацію.

На підставі аналізу змісту українських та міжнародних документів про підготовку фахівців-фізіотерапевтів з'ясовано зміст основних *дескрипторів*, що визначають належний рівень професійної компетентності фахівців-фізіотерапевтів на бакалаврському рівні підготовки.

Відзначено, що в процесі реалізації освітніх програм сучасної підготовки фізичних терапевтів набувають актуальності ідеї перетворювального,

інтерактивного, особистісно орієнтованого, орієнтованого на дії навчання, неформальної освіти, міждисциплінарного підходу.

Обґрунтовано чотири базові компоненти здоров'язбережувальної компетентності бакалаврів фізичної терапії: *ціннісно-мотиваційний*, який відображає внутрішні і зовнішні спонукальні мотиви стосовно формування здоров'язбережувальної компетентності у процесі вивчення фахових дисциплін; крім того, в межах цього компонента розглядаються аксіологічні характеристики професійної діяльності випускників освітньо-професійної програми «Фізична терапія» щодо діяльності, пов'язаної зі збереженням та відновленням здоров'я; *когнітивно-змістовий* компонент, який відображає особливості змістового наповнення фахових дисциплін в контексті формування системи знань бакалаврів фізичної терапії про здоров'я, його індивідуальні характеристики, попередження патологій, можливості відновлення і т. п.; *діяльнісно-процесуальний* компонент компетентності, в межах якого розглянуто практичні засади формування здоров'язбережувальної компетентності бакалаврів фізичної терапії, форми і методи діяльності закладу вищої освіти, який реалізує освітньо-професійну програму «Фізична терапія»; *рефлексивно-поведінковий* компонент, де зосереджуються результати формування рефлексивних механізмів особистісного змісту, що сприяють самооцінним, самовдосконалювальним процесам в середовищі здобувачів, які вивчають фахові дисципліни з освітньо-професійної програми «Фізична терапія» з метою формування здоров'язбережувальної компетентності.

Здійснено проектування системи критеріїв, показників і рівнів для оцінки якісних і кількісних характеристик сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізичних терапевтів у процесі вивчення фахових дисциплін.

Доведено, що оскільки майбутні бакалаври фізичної терапії є фахівцями сфери охорони здоров'я, то у контексті досліджуваної проблеми найбільш доцільною є змішана модель формування їхньої здоров'язбережувальної компетентності, коли до фахових дисциплін додається вплив загалом

освітнього середовища закладу вищої освіти, освіта впродовж життя, позааудиторна діяльність молоді.

Спроектовано модель формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін як науково обґрунтовану систему конструктів (стратегічного, тактичного і оперативного), що відображає взаємозв'язок цілі дослідження (формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін) із соціальними, теоретичними, організаційними і методичними засадами її досягнення. Стратегічний конструкт схарактеризовано через зовнішні, теоретичні умови та соціальні потреби введення у процес та результати професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії здоров'язбережувальної компетентності. Тактичний конструкт конкретизовано у організаційних засадах упровадження здоров'язбережувальної компетентності як очікуваного результату вивчення майбутніми бакалаврами фахових дисциплін. Оперативний конструкт розкрито через опис інструментарію практичної і методичної діяльності викладачів фахових дисциплін щодо формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії.

Схарактеризовано основні напрями навчання і формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізіотерапевтів: просвітницько-педагогічний, фізкультурно-спортивний, медико-гігієнічний, психолого-рекреаційний.

Проаналізовано ціннісні засади та суспільні виміри проблеми проектування та використання інноваційних методів навчання у вищій школі. Охарактеризовано тематичні блоки занять у змісті фахових дисциплін майбутніх бакалаврів фізичної терапії з огляду на мету дослідження як формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії. Розкрито особливості застосування інноваційних методів викладання фахових дисциплін у процесі формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії. Інноваційні методи викладання фахових дисциплін класифіковано на три групи залежно від

навчальних завдань, очікуваних результатів та особливостей організації освітньої діяльності (діалогічні, ігрові та практико-орієнтовані). Визначено зміст та цілі кожної групи методів, наведено приклади їх застосування у практиці професійної підготовки.

Реалізовано експериментальне дослідження моделі, форм і методів формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії. Діагностика стану сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізичних терапевтів у процесі вивчення фахових дисциплін відбувалася за участі 287 майбутніх бакалаврів з фізичної терапії – здобувачів I-IV курсів спеціальності 227 Терапія та реабілітація; 29 викладачів, які здійснюють викладання фахових дисциплін.

У процесі емпіричної роботи рівень сформованості здоров'язбережувальної компетентності визначався через узагальнення та інтеграцію даних діагностики окремих критеріїв сформованості здоров'язбережувальної компетентності (аксіологічного, когнітивного, технологічного, особистісного). Сформульовано основні тенденції актуального стану сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізичних терапевтів у процесі вивчення фахових дисциплін: наявна система навчання фаховим дисциплінам дає змогу найглибше сформулювати когнітивно-змістовий компонент здоров'язбережувальної компетентності, що відображено у результатах діагностики когнітивного критерію, згідно з яким результати дослідження здобувачів експериментальної і контрольної груп мають найвищі результати за високим і середніми рівнями сформованості. Найбільш актуальною, визначеною у процесі дослідження, потребою молоді у контексті проблеми дослідження є формування діяльнісно-процесуального компоненту здоров'язбережувальної компетентності, оскільки результати діагностики діяльнісного критерію показали найнижчі результати оцінки здобувачами рівня володіння технологіями, уміннями, навичками, компетентностями щодо реалізації професійних функцій. Результати дослідження особистісного і аксіологічного критерію характеризуються порівняно однаковими кількісними даними розподілу досліджуваних

здобувачів за рівнями сформованості окремих компонентів здоров'язбережувальної компетентності та вимагають упровадження у процес вивчення фахових дисциплін сучасних діалогічних, дискусійних, інтерактивних методів навчання, спрямованих на формування професійно важливих якостей майбутніх терапевтів та розвиток у них свідомої внутрішньої мотивації щодо здоров'я як особистої й суспільної термінальної цінності та здоров'язбережувальної компетентності як інструментальної цінності.

Після формувального етапу експерименту виявлено, що кількість досліджуваних експериментальної групи з високим рівнем здоров'язбережувальної компетентності зросла з 17,76% на констатувальному етапі до 23,68% після формувального етапу експерименту; з середнім рівнем – з 50,00% до 57,89%. Означені перетворення дали змогу знизити кількість майбутніх фізичних терапевтів з низьким рівнем здоров'язбережувальної компетентності у експериментальній групі майже вдвічі: з 32,24% до 18,42% учасників. Проведене у роботі порівняння результатів контрольної та експериментальної груп свідчить про ефективність застосованих моделі, форм і методів у контексті очікуваних результатів дослідження – зростання рівня здоров'язбережувальної компетентності.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– *уперше*: спроектовано критеріально-показникову систему оцінювання результативності формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії – аксіологічний (цінність здоров'я; умотивованість; усвідомленість; професійні інтереси), когнітивний (термінологічний; знаннєвий; діяльнісний; творчий), технологічний (діагностичний; клінічний; позаклінічний; комунікаційний) і особистісний (емпатія; толерантність; рефлексія; стратегія) критерії і показники); спроектовано модель формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін як науково обґрунтовану систему конструктів (стратегічного, тактичного і оперативного), що відображає взаємозв'язок цілі дослідження (формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії

у процесі вивчення фахових дисциплін) із соціальними, теоретичними, організаційними і методичними засадами її досягнення;

– *уточнено*: сутність здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії (комплекс професійних знань, вмінь та навичок професійної діяльності в галузі фізіотерапії, а також особистісних і професійних характеристик, що уможливають ефективне виконання фахівцем-фізіотерапевтом своїх професійних обов'язків, забезпечують його професійне зростання та самореалізацію.) і її структуру (ціннісно-мотиваційний, когнітивно-змістовий, діяльнісно-процесуальний, рефлексивно-поведінковий компоненти);

– *подальшого розвитку* набули положення про особливості застосування інноваційних методів викладання фахових дисциплін у процесі формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії.

Практичне значення дослідження визначається тим, що укладено діагностичний інструментарій, який склали: анкета на виявлення рівня сформованості відповідального ставлення до здоров'я З. Крупник; методика «Ціннісні орієнтації» М. Рокича; комп'ютерне тестування знань з фахових дисциплін; моніторинг якості знань і навчальної успішності здобувачів з фахових дисциплін; анкета Ю. Копчинської для вивчення технологічної готовності та професійної ідентичності майбутніх фахівців з фізичної терапії; методика дослідження впевненості на усвідомлюваному рівні; аутоаналітичний опитувальник здорової особистості; методика діагностики ставлення до інших людей з інвалідністю О. Купрєєвої.

Обґрунтовані зміст та структура здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізіотерапевтів дають змогу забезпечити моніторинг якості професійної підготовки майбутніх фахівців у ЗВО.

Основні положення та висновки дослідження доцільно використовувати в процесі професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, при укладанні навчально-методичних видань, а також у процесі підвищення кваліфікації та організації освіти впродовж життя фахівців з фізичної терапії.

Ключові слова: здоров'язберезувальна компетентність, формування здоров'язберезувальної компетентності, модель формування здоров'язберезувальної компетентності, майбутні бакалаври фізичної терапії, фахові дисципліни, освітнє середовище закладу вищої освіти.

ANNOTATION

Chepurka O. Y. Formation of health-saving competence of future bachelors of physical therapy in the process of studying special disciplines. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Dissertation for the obtaining Doctor of Philosophy degree in specialty 011 Educational, Pedagogical Sciences, field of knowledge 01 Education/Pedagogy – Rivne State University of the Humanities, Rivne, 2023.

For the first time, the theoretical generalization and scientific solution to the problem of formation of health-saving competence of future bachelors of physical therapy in the process of studying professional disciplines was carried out in the dissertation. The leading scientific approaches to the research problem are considered in the combination of two levels: general scientific (holistic and humanistic approaches) and specific scientific (competence, axiological and activity approaches).

The results of the categorical and conceptual analysis of the research problem are presented: analysis of the basic concepts of the study (“health preservation”, “competence”, “professional competence”, “health-saving competence”, “bachelors of physical therapy”, “professional disciplines”); definition of the professional competence of a future specialist in physical therapy as a complex of professional knowledge, skills and abilities of professional activity in the field of physical therapy, as well as personal and professional characteristics that enable the effective performance of professional activities by a specialist in physical therapy, provide his/her professional growth and career fulfillment.

Based on the analysis of the content of Ukrainian and international documents on the training of specialists in physical therapy, the content of the main descriptors determining the appropriate level of professional competence of specialists in physical therapy at the bachelor’s level of training is clarified.

It is noted that in the process of implementation of educational programs of modern training of physical therapists, the ideas of transformative, interactive, personality-oriented, action-oriented learning, non-formal education, and interdisciplinary approach are of great relevance.

Four basic components of the health-saving competence of bachelors of physical therapy are substantiated: value-motivational, which reflects internal and external motivations for the formation of health-saving competence in the process of studying professional disciplines; in addition, this component considers the axiological characteristics of the professional activity of graduates of the educational and professional program “Physical Therapy” in terms of activities related to the preservation and restoration of health; cognitive and content component, which reflects the peculiarities of the professional disciplines content in the context of the knowledge system about health formation of the bachelors of physical therapy, its individual characteristics, prevention of pathologies, recovery opportunities, etc; activity-process component of competence, which considers the practical principles of formation of health-saving competence of bachelors of physical therapy, forms and methods of activity within the higher education institution that implements the educational and professional program “Physical Therapy”; reflective and behavioral component, which concentrates the results of the formation of reflective mechanisms of personal content that promote self-assessment, self-improvement processes among applicants studying professional disciplines in educational and professional program “Physical Therapy” in order to form health-saving competence.

A system of criteria, indicators and levels was designed to assess the qualitative and quantitative characteristics of the formation of health-saving competence of future physical therapists in the process of studying professional disciplines.

It is proved that since future bachelors of physical therapy are specialists in the field of health care, in the context of the problem under study, the most appropriate is a mixed model of formation of their health-saving competence, when professional disciplines are supplemented in general by the influence of educational environment of higher education institution, lifelong learning, and extracurricular activities of young people.

The model of formation of health-saving competence of future bachelors of physical therapy in the process of studying special disciplines is designed as a scientifically grounded system of constructs (strategic, tactical and operational), which reflects the relationship between the purpose of the study (formation of health-

saving competence of future bachelors of physical therapy in the process of studying special disciplines) and the social, theoretical, organizational and methodological principles of its achievement. The strategic construct is characterized through the external, theoretical conditions and social needs of introducing health-saving competence into the process and results of professional training of future bachelors of physical therapy. The tactical construct is specified in the organizational principles of the introduction of health-saving competence as an expected result of studying professional disciplines by future bachelors. The operational construct is revealed through the description of the practical and methodological tools of teachers of special disciplines for the formation of health-saving competence of future bachelors of physical therapy.

The main directions of training and formation of health-saving competence of future physiotherapists are characterized: educational and pedagogical, sport and fitness, medical and hygienic, psychological and recreational.

The value foundations and social dimensions of the problem of the design and use of innovative teaching methods in higher education are analyzed. The thematic blocks of classes within the content of professional disciplines of future bachelors of physical therapy are characterized, taking into account the purpose of the study as the formation of health-saving competence of future bachelors of physical therapy. The features of the application of innovative methods of teaching special disciplines in the process of formation of health-saving competence of future bachelors of physical therapy are revealed. Innovative methods of teaching professional disciplines are classified into three groups depending on the educational tasks, expected results and features of the organization of educational activities (dialogic, game and practice-oriented). The content and goals of each group of methods are defined, examples of their application in the practice of professional training are given.

An experimental study of the model, forms and methods of health-saving competence formation of future bachelors of physical therapy was implemented. The diagnostics of the state of formation of health-saving competence of future physical therapists in the process of studying special disciplines was carried out with the

participation of 287 future bachelors of physical therapy – I-IV years students of specialty 227 Therapy and Rehabilitation; 29 educators who teach special disciplines.

In the process of empirical work, the level of formation of health-saving competence was determined by generalizing and integrating the diagnostic data of individual criteria for the formation of health-saving competence (axiological, cognitive, technological, personal). The main trends in the current state of formation of future physical therapists' health-saving competence in the process of studying professional disciplines are defined: the present system of teaching professional disciplines provides the deepest formulation of the cognitive and content component of health-saving competence, which is reflected in the results of diagnosing the cognitive criterion, according to which the applicants of the experimental and control groups have the highest results at high and medium levels of formation. In the context of the research problem, the most urgent need of young people identified in the course of the study is the formation of the activity-process component of health-saving competence, since the results of the diagnostics of the activity criterion showed the lowest results of the assessment of the level of students' proficiency in technologies, skills, abilities, competencies in the implementation of professional functions. The results of the personal and axiological criteria study are characterized by relatively similar quantitative data on the distribution of the studied applicants by the levels of formation of individual components of health competence and require the introduction of modern dialogic, discussion, interactive teaching methods in the process of studying professional disciplines aimed at formation of professionally important qualities of future therapists and development of their conscious internal motivation for health as a personal and social terminal value and health-saving competence as an instrumental value.

After the formative stage of the experiment, it was found that the number of the participants in the experimental group with a high level of health-saving competence increased from 17.76% at the assessing stage to 23.68% after the formative stage of the experiment; with an average level from 50.00% to 57.89%. These transformations allowed to reduce the number of future physical therapists with a low level of health-saving competence in the experimental group almost by half: from 32.24% to 18.42%

of participants. The comparison of the results of the control and experimental groups shows the effectiveness of the applied model, forms and methods in the context of the expected results of the study - an increase of health-saving of competence.

The scientific novelty of the obtained results is as follows:

– for the first time: criterion-indicator system for assessing the effectiveness of the formation of health-saving competence of future bachelors of physical therapy was designed – axiological (health value; motivation; awareness; professional interests), cognitive (terminological; knowledge; activity; creative), technological (diagnostic; clinical; non-clinical; communicative) and personal (empathy; tolerance; reflection; strategy) criteria and indicators); the model of health-saving competence formation of future bachelors of physical therapy in the process of special disciplines studying as a scientifically grounded system of constructs (strategic, tactical and operational) is developed. The model reflects the relationship of the research aim (formation of health-saving competence of future bachelors of physical therapy in the process of studying special disciplines) with social, theoretical, organizational and methodological principles of its achievement;

– it is clarified: the essence of the health-saving competence of future bachelors of physical therapy (a set of professional knowledge, skills and abilities of professional activity in the field of physical therapy, as well as personal and professional characteristics that enable the effective performance of professional duties by a physical therapist, ensure his/her professional growth and self-fulfillment) and its structure (value and motivational, cognitive and content, activity and process, reflective and behavioral components);

– further development was obtained for the provisions on the peculiarities of applying innovative methods of teaching professional disciplines in the process of forming health-saving competence of future bachelors of physical therapy.

The practical significance of the study is determined by the fact that the diagnostic tools have been compiled, which include: a questionnaire to determine the level of formation of a responsible attitude to health by Z. Krupnyk; methodology “Value Orientations” by M. Rokych; computer testing of knowledge in special disciplines; monitoring the quality of knowledge and academic performance of the

students in special disciplines; questionnaire by Yu. Kopochynska for studying the technological readiness and professional identity of future specialists in physical therapy; methodology for studying confidence at a conscious level; autoanalytic questionnaire of a healthy personality; methodology of diagnosing attitudes towards other people for people with disabilities by O. Kupreeva.

The substantiated content and structure of future physical therapists' health-saving competence allows monitoring the quality of professional training of future specialists in higher education institutions.

The main statements and conclusions of the study should be used in the process of professional training of future bachelors of physical therapy, compiling educational and methodological publications, as well as in the process of advanced training and organization of lifelong education of physical therapy specialists.

Key words: health-saving competence, formation of health-saving competence, model of formation of health-saving competence, future bachelors of physical therapy, professional disciplines, educational environment of a higher education institution.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ
Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації
Монографії

1. Чепурка О. Ю. Модель формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін. Технології здоров'язбереження: теорія і практика: колективна монографія / за заг. ред. професора Л.М. Рибалко. Полтава: НУІП, 2022. С.159–171.

Статті у наукових фахових виданнях України

2. Чепурка О. Ю. Створення інноваційного суб'єкт-суб'єктного середовища для підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії в закладах вищої освіти. *Нова педагогічна думка*. Рівне: РОІППО, 2020. Том 104 № 4 С.136–140. URL:<http://npd.roippo.org.ua/index.php/NPD/article/view/272>

3. Чепурка О. Ю. Сутність поняття «професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації» в контексті сучасної освітньої парадигми. *Інноватика у вихованні*. Рівне: РДГУ, 2020. Вип. 12. С. 285–293. <https://ojs.itup.com.ua/index.php/iuu/article/view/323>

4. Павелків К. М., Чепурка О. Ю. Здоров'язбережувальна компетентність майбутнього фахівця-фізіотерапевта: нормативно-дефінітивний аналіз. *Молодь і ринок*. 2021. № 4. С. 39–46. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/236338>

5. Павелків К. М., Чепурка О. Ю. Інноваційні методи формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2021. Вип. 2(7). С. 259–267. URL: <http://srso.udpu.edu.ua/article/view/244851>

6. Чепурка О. Ю. Стан сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізичних терапевтів у процесі вивчення фахових дисциплін. *Rehabilitation and Recreation*. 2022. № 13. С. 73–80. URL: <https://health.nuwm.edu.ua/index.php/rehabilitation/article/view/279>

Статті у наукових виданнях інших держав

7. Чепурка О. Ю. Критерії, показники та рівні сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізичних терапевтів. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. Warsaw, Poland. 3(31), September 2021. С. 103–108. URL: <https://rsglobal.pl/index.php/ijitss/article/view/2119>

Опубліковані праці апробаційного характеру

8. Чепурка О. Ю. Змістове наповнення поняття «здоров'язбережувальна компетентність». *Наука, освіта, суспільство очима молодих*: матеріали XIV Міжнародної науково практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих науковців. Рівне: РДГУ, 2021. С. 98–100. URL: https://rshu.edu.ua/images/nauka/nosom_2021_m.pdf

9. Чепурка О. Ю. Специфіка здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії. *Наука. Студентство. Сучасність. Професійне становлення майбутнього фахівця в умовах викликів сьогодення: реалії, проблеми, перспективи вирішення*: частина 1. Матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції. Миколаїв. 2021. С.46–51.

10. Чепурка О. Ю. Професійні компетентності фахівців з фізичної терапії: аналіз освітніх програм. *Фізична активність і якість життя людини*: зб. тез доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. (8–10 черв. 2021 р.)/уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Індика. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2021. С. 64.

11. Чепурка О. Ю. Зміст моделі формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії. *Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини: досвід, проблеми, перспективи (у циклі Анохінських читань)*: матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції. 10 грудня, 2021 р., Київ / Київ. Ун-т імені Бориса Грінченка; за заг. ред. О. В. Ярмолюк. Київ: Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2021. С.365–368.